

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-61-71](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-61-71)

УДК 340

JEL Classification: M1; M2

Дмитро Омельчук

здобувач ступеня PhD за спеціальністю 073 – менеджмент
кафедри соціоекономіки та управління персоналом

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Київ, Україна)

E-mail: omelchukds@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-0712-9179>

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ

Зростаюча увага до корпоративної соціальної відповідальності та заклики до впровадження принципів соціальної відповідальності у високотехнологічних галузях спонукають нас дослідити взаємозв'язок між корпоративною соціальною відповідальністю та результатами діяльності компанії. Метою дослідження є аналіз інституціональних передумов на міжнародному рівні у сфері корпоративної соціальної відповідальності в умовах екологічного розвитку підприємств. У бізнес-контексті соціальна відповідальність визнається всіма зацікавленими сторонами як актуальне питання, і компанії починають спрямовувати зусилля на те, щоб отримати визнання як соціально відповідальні. Сучасні технологічні інновації та соціальні організації продовжують накладати ризики та обмеження на ефективне функціонування біосфери. Людська діяльність призводить до того, що стійкі природні ресурси стають дедалі менш довговічними, а мультиплікативні ефекти виходять за межі традиційних вигід від економічного виробництва та споживання. У роботі проаналізовано досвід ЄС у сфері поширення концепції корпоративної соціальної відповідальності.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність; екологічний розвиток; підприємства; Цілі сталого розвитку; ООН.

Рис.: 2. Бібл.: 10.

Постановка проблеми. Сучасна КСВ (яку також називають корпоративною відповідальністю, корпоративним громадянством, відповідальним бізнесом та корпоративними соціальними можливостями) – це концепція, згідно з якою бізнес-організації враховують інтереси суспільства, беручи на себе відповідальність за вплив своєї діяльності на клієнтів, постачальників, працівників, акціонерів, громади та інші зацікавлені сторони, а також на навколишнє середовище. Це зобов'язання показує, що організації повинні дотримуватися законодавства й добровільно здійснювати ініціативи, спрямовані на поліпшення добробуту своїх співробітників та їхніх сімей, а також місцевої громади й суспільства загалом. КСВ просто належить до стратегій, за допомогою яких корпорації або фірми ведуть свій бізнес етично й доброзичливо до суспільства. КСВ може включати багато видів діяльності, таких як робота в партнерстві з місцевими громадами, соціально чутливі інвестиції, розвиток відносин з працівниками, клієнтами та їхніми сім'ями, а також участь у заходах щодо збереження навколишнього середовища та сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням поширення концепції соціальної відповідальності підприємств в умовах екологічного розвитку присвячено праці багатьох дослідників, серед яких: Ali H. Y., Danish R. Q., Asrar-ul-Haq M., D'Amato A., Falivena C., Daugaard D., Harjoto M. A., Laksmana I., Wen Yang Y. та інші.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Високо оцінюючи внесок дослідників у проблему соціальної відповідальності підприємств в контексті екологічного розвитку, все ж слід відзначити брак висвітлення проблеми формування належних інституціональних передумов у сфері подальшого поширення практики корпоративної соціальної відповідальності. Зазначене зумовлює актуальність цього дослідження та його мету.

Метою дослідження є аналіз інституціональних передумов на міжнародному рівні у сфері корпоративної соціальної відповідальності в умовах екологічного розвитку підприємств.

Виклад основного матеріалу. Сучасні технологічні інновації та соціальні організації продовжують накладати ризики та обмеження на ефективне функціонування біосфери. Людська діяльність призводить до того, що стійкі природні ресурси стають дедалі менш довговічними, а мультиплікативні ефекти виходять за межі традиційних вигід від економічного виробництва та споживання. Як наслідок, вся планета продовжує боротися зі зміною клімату, глобальним потеплінням, втратою природних капітальних активів і дефіцитом ресурсів. На Конференції Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку "Ріо+20" різні міжнародні суб'єкти наголосили на необхідності спрямувати політику та ресурси на досягнення цілей сталого розвитку.

Усвідомлення руйнівних наслідків несталих практик серед бізнес-підприємств привертає дедалі більшу увагу міжнародних акторів, політиків, дослідників та урядів до різних аспектів діяльності бізнес-підприємств, спрямованих на пом'якшення екологічних ризиків, подолання викликів дефіциту ресурсів та сприяння сталому розвитку.

Однак корпоративна соціальна відповідальність є суб'єктивною та дискусійною концепцією; вона потребує глибокого аналізу з погляду теоретичного підґрунтя та складного, постійно мінливого бізнес-середовища, а також мінливих цінностей, принципів та норм суспільства, щоб мати змогу інтегрувати її широкі виміри в порядок денний сталого розвитку. КСВ є суб'єктивною концепцією, оскільки суспільні потреби впливають на цінності, принципи та норми, пов'язані з практикою корпоративної соціальної відповідальності, подібно до того, як концепція розвитку отримувала різні перспективи після Другої світової війни та продовжує отримувати нові перспективи у XXI столітті [1-3].

У сучасних економічних умовах успіх бізнесу залежить від усвідомлення необхідності використання сучасних принципів ведення бізнесу. Одним із таких принципів є соціальна відповідальність. Для України це досить нове поняття, в той час як за кордоном це ідеологія взаємодії організації з навколишнім середовищем, зокрема в таких сферах, як охорона довкілля та здоров'я, захист громадянських прав, захист інтересів споживачів. Сьогодні вітчизняне виробництво в Україні перебуває у важких економічних умовах. Його потенціал не в змозі створити належні матеріальні передумови для

вирішення сучасних екологічних, соціальних, техногенних проблем. Проте, дотримуючись принципу соціальної відповідальності у своїй діяльності, промислові підприємства формують ідеологію соціально відповідального бізнесу, яка стане точкою біфуркації соціально-економічних перетворень в Україні. Отже, сьогодні важливо визначити основні положення, етапи та передумови формування політики соціальної відповідальності як чинника розвитку промислових підприємств. Обґрунтовано роль соціальної відповідальності в сучасному розвитку організацій та її місце в системі корпоративного управління, а також сформовано концепцію глобальної соціальної відповідальності, ефект від якої виходить за межі національних економік. Зокрема, Глобальною угодою ООН визначено основні принципи сталого розвитку, одним з яких є соціальна відповідальність. Багатомірність соціальної відповідальності та її важлива роль у забезпеченні сталого розвитку спричинили дискусії щодо різних поглядів на сутність цієї категорії в управлінні компанією [5-7].

Більшість визначень корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) підкреслюють взаємозв'язок між економічними, екологічними та соціальними аспектами впливу організації на навколишнє середовище. Усі ці визначення соціальної відповідальності представляють окремі погляди на цей феномен і відрізняються ступенем його впровадження на практиці: від усвідомлення його важливості до інтеграції КСВ у повсякденну діяльність. Україна робить певні кроки в напрямку поширення ділової активності у сфері впровадження принципів соціальної відповідальності. Однак ці заходи мають епізодичний характер і реалізуються здебільшого як ініціатива громадських організацій. Самі ж підприємства залучаються до діяльності з КСВ скоріше як до інструменту покращення свого іміджу в зовнішньому середовищі, ніж як до самоорганізованої підсистеми системи управління компанією, діяльність якої узгоджена з корпоративною стратегією та бізнес-політикою. Причинами такої ситуації є відсутність на підприємствах достатніх знань про сферу КСВ, а також методичних рекомендацій щодо включення принципу соціальної відповідальності в процес формування орієнтирів розвитку підприємства та перетворення політики соціальної відповідальності на корпоративну ідеологію [8].

З 2006 року Україна бере участь у міжнародній ініціативі Глобальної угоди ООН, яка об'єднує близько 8000 компаній з понад 130 країн світу. Вона базується на 10 універсальних принципах, які стосуються 4 сфер: права людини, трудові відносини, навколишнє середовище та боротьба з корупцією, і визначає соціальну відповідальність як добровільну організаційну діяльність, спрямовану на дотримання високих соціальних стандартів. Діяльність у сфері соціальної відповідальності створює сприятливі довгострокові перспективи для бізнесу, які забезпечуються участю підприємства в суспільному житті. Практика соціальної відповідальності сприяє залученню

ресурсів для вирішення соціальних проблем; дає можливість гнучкого реагування на соціальні потреби та очікування в суспільстві; формує моральний обов'язок бути соціально відповідальним.

Починаючи з 1972 року, питання екології стали важливим порядком денним на міжнародному форумі. Після Міжнародної конференції з проблем навколишнього середовища людини в Стокгольмі (Швеція) та Саміту Землі в Ріо-де-Жанейро (Бразилія) у 1992 році міжнародна спільнота переконалася, що екологічні проблеми є міжнародною відповідальністю. Питання збереження довкілля, питання розвитку та соціальні питання впливають одне на одного. Сталий розвиток забезпечує поєднання економічної діяльності, збереження довкілля та розширення соціальних прав і можливостей (Nuraini, 2010). Люди, планета і прибуток у підсумку – це концепція, згідно з якою сталий бізнес повинен приділяти увагу розширенню можливостей громади для створення добробуту, збереженню довкілля, підтримці природних ресурсів у належному стані та отриманню довгострокового прибутку для зростання вартості підприємства [9; 10].

Оскільки соціальна та екологічна відповідальність є обов'язком суб'єкта господарювання, для забезпечення підзвітності перед усіма зацікавленими сторонами, звіт про соціальну та екологічну відповідальність має бути включений до річного звіту суб'єкта господарювання. Комплексний звіт забезпечить легітимізацію соціальної та екологічної діяльності підприємства.

Аспекти потрійного результату:

1. Прибуток.

Прибуток – найважливіша річ для корпорації. Основний фокус діяльності компанії - це отримання прибутку для збільшення ціни акцій. Прибуток – це додавання корпоративного доходу для забезпечення безперервної діяльності. Діяльність, спрямована на використання прибутку, є продуктивністю (ефективною) та економічною ефективністю для забезпечення конкурентних переваг компанії та створення максимальної доданої вартості.

2. Люди.

Спільнота навколо компанії є однією зі стейкхолдерів, тому компанія повинна приділяти їм увагу. Підтримка з боку громади необхідна, тому що вона забезпечує успішну діяльність та безперервність роботи корпорації. Корпорація повинна створювати багато заходів для задоволення потреб громади, таких як розвиток громади та інші соціальні програми. Таким чином, на безперервність діяльності компанії впливає корпоративна соціальна відповідальність.

3. Планета.

Компанії повинні приділяти увагу питанням охорони навколишнього середовища. Збереження навколишнього середовища є запорукою безперервності діяльності компанії, тому що воно гарантує, що природних ресурсів вистачить на довгий час. Корпоративна екологічна відповідальність також

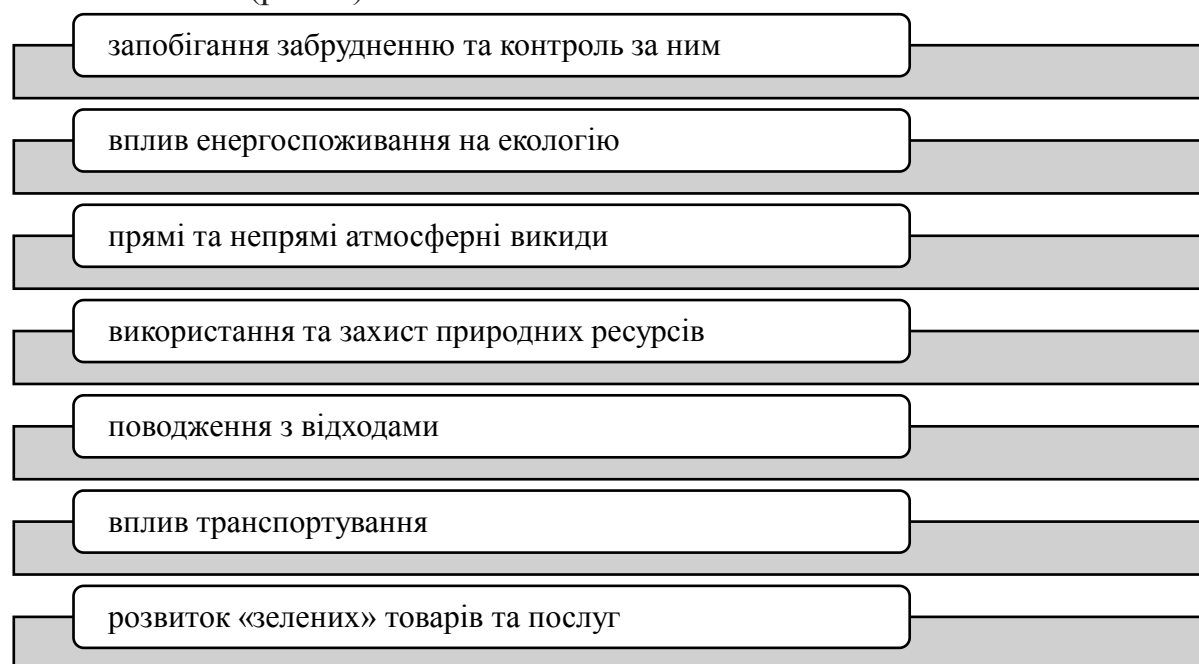
мінімізує зовнішні ефекти від діяльності компанії, щоб уникнути судових позовів за порушення законодавства про охорону навколишнього середовища. Розкриття інформації про корпоративну екологічну відповідальність є механізмом комунікації від корпорації до зацікавлених сторін про увагу корпорації до питань охорони навколишнього середовища [5-7].

КСВ – це корпоративні зобов'язання у 3 елементах: економічному, соціальному та екологічному. КСВ гарантує, що безперервність діяльності компанії залежить від взаємовідносин між компанією, громадою та іншими зацікавленими сторонами. Відповідно до теорії легітимності, яка стверджує, що компанія має соціальний контракт з громадою, щоб забезпечити відповідність між корпоративною діяльністю та цінностями громади і справедливості.

КСВ та ДСВ - це корпоративна відповідальність за соціальні та екологічні питання, корпоративна турбота про суспільні проблеми. КСВ та ДВДЕ – це зобов'язання компаній відповідати за зовнішні наслідки корпоративної діяльності з регулюванням або без нього. Компанія повинна діяти з дотриманням принципів етики та моралі, дбати про користь та процвітання для всіх.

Незважаючи на те, що корпоративна соціальна та екологічна звітність є добровільною, неаудитованою та нерегульованою, інформація зі звіту є дуже важливою для стейкхолдерів. Вона свідчить про увагу компанії до суспільних проблем і довгострокову перспективу. Корпоративна соціальна та екологічна відповідальність гарантує, що турбота компанії про суспільство та справедливість є цінністю для забезпечення безперервної діяльності компанії.

Важливим аспектом оцінки стану запровадження концепції екологічної діяльності підприємств є інформаційне забезпечення за різними напрямками такої політики (рис. 1).

Рис. 1. Цілі політики екологічної діяльності підприємства
Джерело: складено автором.

Потрійний підсумок показує, що корпорації повинні приділяти увагу багатьом аспектам, а не одному, фінансовому. Перш ніж отримувати прибуток, компанія повинна звертати увагу й піклуватися про соціальні та екологічні аспекти. Також компанія повинна дбати про процвітання всіх зацікавлених сторін. Потрійний підсумок – це довгострокова перспектива, а не короткострокова. Підприємство не повинно отримувати лише прибуток, не дбаючи про безперервність своєї діяльності. Щоб забезпечити безперервність діяльності, корпоративна діяльність та цінності повинні відповідати суспільним цінностям та загальним цінностям справедливості. Корпорації повинні мінімізувати та долати зовнішні ефекти своєї діяльності, щоб забезпечити соціальну та екологічну безпеку та збереження довкілля на тривалий час.

Стейкхолдери та регулятори вимагають розкриття звіту про результати діяльності компанії, а не лише фінансового звіту. Обов'язковим стає звіт про потрійну ефективність або сталий звіт: корпоративна соціальна ефективність, корпоративна екологічна ефективність та корпоративна фінансова ефективність. Зацікавлені сторони потребують комплексного звіту як інформації для прийняття економічних рішень. Найбільш важливою є інформація, яка гарантує безперервність діяльності підприємства. Звіт про потрійний результат або звіт про сталий розвиток є єдиним всеохоплюючим звітом, що охоплює довгострокову перспективу. Таким чином, компанія повинна розкривати свою потрійну звітність або звіт про сталий розвиток, щоб забезпечити увагу стейкхолдерів до компанії.

Відповідальність можна розуміти по-різному, але найважливішими поняттями є причинно-наслідкова, моральна та юридична відповідальність. Моральна та юридична відповідальність є формами нормативної відповідальності, тобто є стандарт, відповідно до якого оцінюється суб'єкт. Хоча вони не вимагають каузальної відповідальності, такі нормативні судження часто формуються під впливом причинно-наслідкових зв'язків. Причинно-наслідковий зв'язок існує між чимось, що відбувається або існує, і тим, що частково або повністю його спричинило. Причиною не обов'язково має бути людина, це може бути, наприклад, природне явище. Навіть якщо ураган або цунамі можуть завдати шкоди людям або майну, вони не можуть нести моральну відповідальність за ці руйнування. Прийнято вважати, що моральна відповідальність передбачає моральну активність. Тільки моральні суб'єкти можуть, наприклад, нести відповідальність за соціально-політичні або економічні чинники, що стоять за поганою місцевою інфраструктурою, яка збільшує кількість жертв під час урагану або цунамі.

Розглянемо інституціональне забезпечення екологічного розвитку підприємств ЄС.

Майбутнє Європи залежить від здорової планети. Країни ЄС прагнуть досягти кліматичної нейтральності до 2050 року, виконуючи зобов'язання за Паризькою угодою. Європейський зелений курс – це стратегія ЄС для досягнення мети 2050 року.

Європейський зелений курс – це пакет політичних ініціатив, який має на меті поставити ЄС на шлях «зеленого» переходу з кінцевою метою досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року.

Він підтримує перетворення ЄС на справедливе і процвітаюче суспільство з сучасною і конкурентоспроможною економікою.

Він підкреслює необхідність цілісного та міжсекторального підходу, у якому всі відповідні сфери політики сприяють досягненню кінцевої мети, пов'язаної зі зміною клімату. Пакет включає ініціативи, що охоплюють клімат, навколишнє середовище, енергетику, транспорт, промисловість, сільське господарство та стійкі фінанси – всі ці сфери тісно пов'язані між собою.

Пакет пропозицій має на меті забезпечити узгоджену та збалансовану основу для досягнення кліматичних цілей ЄС, яка:

- забезпечує справедливий і соціально справедливий перехід;
- підтримує і зміцнює інновації та конкурентоспроможність промисловості ЄС, забезпечуючи при цьому рівні умови для економічних операторів з третіх країн;
- підкріплює позицію ЄС як лідера в глобальній боротьбі зі зміною клімату [4].

Європейське кліматичне законодавство перетворює політичні амбіції щодо досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року на юридичне зобов'язання ЄС.

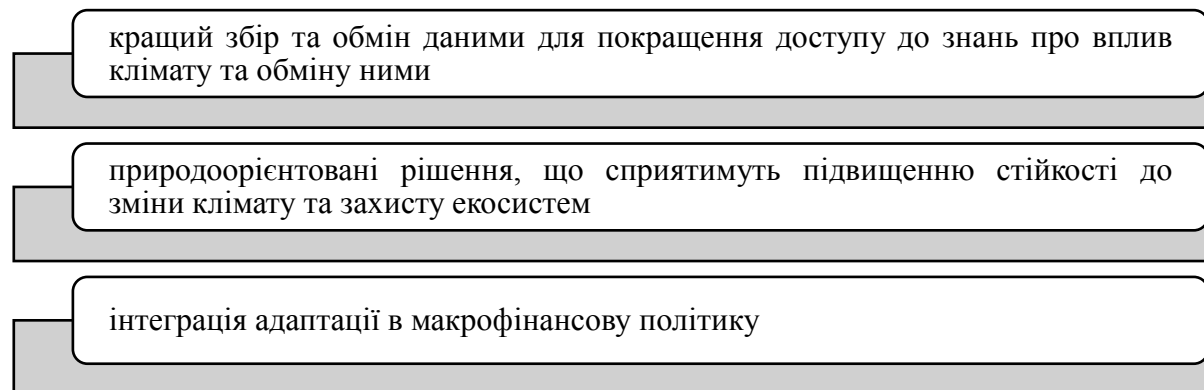
Прийнявши його, ЄС та його держави-члени взяли на себе зобов'язання скоротити чисті викиди парникових газів в ЄС щонайменше на 55 % до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року. Ця мета є юридично обов'язковою і ґрунтується на оцінці впливу, здійсненій Комісією.

Основними заходами, передбаченими регламентом, є:

- визначення темпів скорочення викидів до 2050 року для забезпечення передбачуваності для бізнесу, зацікавлених сторін та громадян;
- розробка системи моніторингу та звітування про прогрес, досягнутий на шляху до мети;
- забезпечення економічно ефективного та соціально справедливого «зеленого» переходу [4].

Після попередньої домовленості, досягнутої з Європейським парламентом у квітні 2021 року, Рада схвалила угоду в травні 2021 року. Регламент набув чинності.

У червні 2021 року міністри довілля ЄС схвалили висновки щодо нової стратегії ЄС з адаптації до зміни клімату. Стратегія окреслює довгострокове бачення того, як ЄС стане кліматично стійким суспільством, повністю адаптованим до неминучих наслідків зміни клімату до 2050 року (рис. 2).

Рис. 2. Заходи Стратегії ЄС з адаптації до кліматичних змін
Джерело: [4].

У жовтні 2020 року Рада з питань довкілля ухвалила висновки щодо біорізноманіття, схваливши цілі Стратегії ЄС з біорізноманіття до 2030 року. Держави-члени визнали необхідність активізувати зусилля, спрямовані на усунення прямих і непрямих чинників втрати біорізноманіття та природи, і повторили заклик до повної інтеграції цілей щодо біорізноманіття в інші сектори, такі як сільське господарство, рибальство та лісове господарство.

У червні 2023 року Рада погодила переговорну позицію щодо запропонованого закону про відновлення природи, який має на меті закріпити в законодавстві деякі цілі стратегії збереження біорізноманіття. Правила встановлять обов'язкову ціль на рівні ЄС, яка вимагатиме від держав-членів запровадити ефективні заходи з відновлення, щоб покрити щонайменше 20 % сухопутних і морських територій ЄС до 2030 року.

ЄС покладається на європейську промисловість, щоб очолити перехід до кліматичної нейтральності.

Метою промислової стратегії ЄС є підтримка промисловості в її ролі прискорювача та рушія змін, інновацій та зростання.

Після публікації нової промислової стратегії Комісії, опублікованої в березні 2020 року, в листопаді 2020 року Рада прийняла висновки щодо стратегії. У них міністри підкреслили, що принципи сталого розвитку, циклічності та захисту навколишнього середовища повинні сприяти відновленню після пандемії COVID-19.

Оновлення промислової стратегії, опубліковане Комісією в травні 2021 року, спрямоване на посилення стійкості та підвищення конкурентоспроможності Європи. Вона прагне дати можливість європейській промисловості очолити «зелену» та цифрову трансформацію і стати глобальною рушійною силою в переході до кліматичної нейтральності та диджиталізації.

Відокремлення економічного зростання від використання ресурсів та перехід до циркулярних систем у виробництві та споживанні є ключем до досягнення кліматичної нейтральності ЄС до 2050 року.

У березні 2020 року Комісія представила новий план дій щодо циркулярної економіки, за яким Рада ухвалила висновки в грудні 2020 року. У висновках також підкреслюється роль циркулярної економіки у забезпеченні «зеленого» відновлення після COVID-19.

План дій передбачає понад 30 пунктів щодо розробки стійких продуктів, циркулярності у виробничих процесах та розширення прав і можливостей споживачів і державних покупців. Він спрямований на такі сектори, як електроніка та ІКТ, акумулятори, пакування, пластмаси, текстиль, будівництво та будівлі, а також харчова промисловість.

У червні 2023 року Рада затвердила свою переговорну позицію щодо регулювання будівельних виробів. Запропонований регламент встановлює нові вимоги, які гарантують, що проектування та виробництво будівельних виробів будуть більш довговічними, ремонтпридатними, придатними до переробки та легшими для повторного виробництва.

Висновки та пропозиції. У контексті бізнесу соціальна відповідальність визнається всіма зацікавленими сторонами як актуальне питання, і компанії починають спрямовувати зусилля на те, щоб отримати визнання як соціально відповідальні.

Розкриття інформації про корпоративну соціальну відповідальність (КСВ) – це ініціативи компаній, спрямовані на демонстрацію їхньої турботи про суспільство та навколишнє середовище, пов'язані з їхньою діяльністю. Крім того, розкриття інформації з КСВ є одним з методів взаємодії між компанією та її стейкхолдерами. Розкриття інформації з КСВ є частиною діалогу, який компанія використовує для донесення до зацікавлених сторін етичності своїх бізнес-операцій з метою створення позитивної корпоративної репутації. У літературі зі сталого розвитку наводяться вагомі докази того, що розкриття інформації з КСВ відіграє важливу роль у підвищенні вартості компанії.

Список використаних джерел

1. Ali H. Y. How corporate social responsibility boosts firm financial performance: The mediating role of corporate image and customer satisfaction / H. Y. Ali, R. Q. Danish, M. Asrarul-Haq // *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. – 2020. – Vol. 27(1). – Pp.166–177. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.1781>.
2. D'Amato A. Corporate social responsibility and firm value: Do firm size and age matter? Empirical evidence from European listed companies / A. D'Amato, C. Falivena // *Corporate Social Responsibility Environmental Management*. – 2020. – Vol. 27(2). – Pp. 909–924. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.1855>.
3. Daugaard D. Emerging new themes in environmental, social and governance investing: A systematic literature review / D. Daugaard // *Accounting & Finance*. – 2020. – Vol. 60. – Pp. 1501–1530. DOI: <https://doi.org/10.1111/acfi.12479>.
4. European Council (2023). European Green Deal [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/#what>.
5. Harjoto M. A. Board nationality and educational background diversity and corporate social performance. Corporate governance / M. A. Harjoto, I. Laksmana, Y. Wen Yang // *The International Journal of Business Society*. – 2019. – Vol. 19(2). – Pp. 217–239. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.19589.60648>.

6. Liao L. Gender diversity, board independence, environmental committee and greenhouse gas disclosure / L. Liao, L. Luo, Q. Tang // *The British Accounting Review*. – 2015. – Vol. 47. – Pp. 409–424. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2014.01.002>.

7. Luque A. How corporate social (Ir) responsibility in the textile sector is defined, and its impact on ethical sustainability: An analysis of 133 concepts / A. Luque, N. Herrero-García // *Corporate Social Responsibility Environmental Management*. – 2019. – Vol. 26. – Pp. 1285–1306. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.1747>.

8. Mishra P. How can leaders of multinational organizations be ethical by contributing to corporate social responsibility initiatives? Guidelines and pitfalls for leaders trying to do good / P. Mishra, G. B. Schmidt // *Business Horizons*. – 2018. – Vol. 61. – Pp. 833–843. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2018.07.011>.

9. Qiu Y. Environmental and social disclosures: Link with corporate financial performance / Y. Qiu, A. Shaukat, R. Tharyan // *The British Accounting Review*. – 2016. – Vol. 48. – Pp. 102–116. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2014.10.007>.

10. Effect of ethical leadership and corporate social responsibility on firm performance: A systematic review / R. Saha., R. Cerchione, R. Singh, R. Dahiya // *Corporate Social Responsibility Environmental Management*. – 2020. – Vol. 27(2). – Pp. 409–429. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.1824>.

References

1. Ali, H. Y., Danish, R. Q., & Asrar-ul-Haq, M. (2020). How corporate social responsibility boosts firm financial performance: The mediating role of corporate image and customer satisfaction. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(1), 166–177. <https://doi.org/10.1002/csr.1781>.

2. D'Amato, A., & Falivena, C. (2020). Corporate social responsibility and firm value: Do firm size and age matter? Empirical evidence from European listed companies. *Corporate Social Responsibility Environmental Management*, 27(2), 909–924. <https://doi.org/10.1002/csr.1855>.

3. Daugaard, D. (2020). Emerging new themes in environmental, social and governance investing: A systematic literature review. *Accounting & Finance*, 60, 1501–1530. <https://doi.org/10.1111/acfi.12479>.

4. European Council (2023). European Green Deal. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/#what>.

5. Harjoto, M. A., Laksmana, I., & Wen Yang, Y. (2019). Board nationality and educational background diversity and corporate social performance. Corporate governance. *The International Journal of Business Society*, 19(2), 217–239. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.19589.60648>.

6. Liao, L., Luo, L., & Tang, Q. (2015). Gender diversity, board independence, environmental committee and greenhouse gas disclosure. *The British Accounting Review*, 47, 409–424. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2014.01.002>.

7. Luque, A., & Herrero-García, N. (2019). How corporate social (Ir) responsibility in the textile sector is defined, and its impact on ethical sustainability: An analysis of 133 concepts. *Corporate Social Responsibility Environmental Management*, 26, 1285–1306. <https://doi.org/10.1002/csr.1747>.

8. Mishra, P., & Schmidt, G. B. (2018). How can leaders of multinational organizations be ethical by contributing to corporate social responsibility initiatives? Guidelines and pitfalls for leaders trying to do good. *Business Horizons*, 61, 833–843. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2018.07.011>.

9. Qiu, Y., Shaukat, A., & Tharyan, R. (2016). Environmental and social disclosures: Link with corporate financial performance. *The British Accounting Review*, 48, 102–116. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2014.10.007>.

10. Saha, R., Cerchione, R., Singh, R., & Dahiya, R. (2020). Effect of ethical leadership and corporate social responsibility on firm performance: A systematic review. *Corporate Social Responsibility Environmental Management*, 27(2), 409–429. <https://doi.org/10.1002/csr.1824>.

Отримано 09.12.2023

UDC 340

Dmytro Omelchuk

PhD student of Specializing in Management (073)

of Socioeconomics and Personnel Management Department

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine

E-mail: omelchukds@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-0712-9179>

SOCIAL RESPONSIBILITY OF THE ENTERPRISE IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT

Growing attention to corporate social responsibility and calls for the implementation of social responsibility principles in high-tech industries prompt us to explore the relationship between corporate social responsibility and company performance. The purpose of the study is to analyze the institutional prerequisites at the international level in the field of corporate social responsibility in the context of environmental development of enterprises. In the business context, social responsibility is recognized by all stakeholders as a topical issue, and companies are beginning to focus their efforts on being recognized as socially responsible. Modern technological innovations and social organizations continue to impose risks and limitations on the effective functioning of the biosphere. Human activity leads to the fact that sustainable natural resources are becoming less and less durable, and multiplier effects go beyond the traditional benefits of economic production and consumption. The paper analyzes the EU experience in the field of spreading the concept of corporate social responsibility.

Responsibility can be understood in different ways, but the most important concepts are causal, moral and legal responsibility. Moral and legal responsibility are forms of normative responsibility, i.e. there is a standard against which an actor is judged. Although they do not require causal responsibility, such normative judgements are often formed under the influence of causal relationships. A causal relationship exists between something that happens or exists and something that partially or wholly caused it. The cause does not necessarily have to be a person, it can be a natural phenomenon, for example. Even though a hurricane or tsunami may cause damage to people or property, they cannot be held morally responsible for this destruction. It is generally accepted that moral responsibility implies moral activity. Only moral actors can, for example, be held responsible for the socio-political or economic factors behind poor local infrastructure that increases the number of casualties in a hurricane or tsunami.

Keywords: corporate social responsibility; environmental development; enterprises; Sustainable Development Goals; UN.

Fig.: 2. References: 10.